Poštnina plačana v gotovini

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1·50
Celoletna naročnina Din 35·— • Čekovni račun: „Straža v viharju", Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju" (A. Tepež) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 2. decembra 1937 Leto IV — Številka 9

Čisti studenec

Krščanstvo je izprevrglo tudi nravstvene pojme o ženi. Predkrščanski svet je tudi v zanosu največjega idealizma v ženi videl le neko estetično lepoto, naravno dobroto, ni se pa mogel povzpeti višje. Zato je v njem v dobi materialističnega razkroja tudi žena padla na dno in postala predmet moškega. Sicer je v vseh dobah živela neka čudovita zavest, ki je nobena razočaranja vsakdanjega življenja niso mogla ubiti, da je namreč v ženi vir vsega lepega, dobrega in plemenitega. Žena je bila skozi stoletja v pojmovanju največjih duhov ohranjevalec tistih neumrljivih idealov, h katerim človeštvo tako brez prestanka hrepeni. Naj so bile dobe še bolj razrvane, naj je bila dejansko čast žene še bolj poteptana, celo tako, da je bilo treba njeno nizko življenje olepšati z dobrim imenom kulta, vrhovna misel je vedno ostala: žena je neusahljivi vir, ki vsakemu rodu ponuja novo, lepo duhovnost, da nikdar ne more povsem usahniti misel na višji svet. V vseh dobah so vse lepe lastnosti upodabljali v ženi. Pravica, lepota, hrabrost, domovina, modrost, moč — vse to je večinoma upodabljal moški, toda vedno je moral seči po ženskem liku. Hraber je bil Leonida, toda hrabrost, ljubezen do domovine in požrtvovalnost so upodabljali v ženi. Velik je bil Temistokles, Perikles in toliko drugih grških mislecev, pa vsi niso zmogli, da bi človeštvu v moškem liku dali simbol modrosti; kipar je upodobil Palas Atheno in jo postavil pred modre kot znamenje njihove modrosti in še svoje kiparstvo je upodobil v ženi, čeprav nikdar nobene žene ni videl z dletom v roki. Veliki so bili rimski juristi, nobene žene med njimi, in vendar je v vseh dobah simbol pravice žena.

Predkrščanski svet je imel samo misel o ženi, ni imel pa žene, v kateri bi vse te lastnosti v živi človeški osebi bile med ljudmi. Tudi si ni mogel predstavljati, da bi bilo vse lepo in dobro združeno v eni osebi, zato je čednosti delil na posamezne simbole, ker pač za popolnost ni imel živega zgleda. Tako predkrščanski svet ni imel središča, ni imel enotnega znamenja, ki bi ga vodilo.

Ko pa je prišla »polnost časa«, ki si ga je določil »angel velikega sklepa« za svoje učlovečenje, je prišla na svet — popolna žena, žena, ki je združevala v sebi vse, kar si je kdajkoli človeški duh o človeku dobrega misliti mogel. Na njej edini ni pomanjkljivosti, ni napake, ona edina ne nosi na sebi pečata prvega razkola med Bogom in njegovim človekom. Dolgo so se duhovi trudili, da bi v besedi izrazili to globoko resnico, pa je šele papež Pij IX. v buli »Ineffabilis (1854) našel pravi izraz: Immaculata — Brezmadežna. Pred to besedo duh obstane in je brez moči: Brezmadežna! Žena, ki je človeški otrok, ima svoj rojstni kraj, svojo domovino, svoje državljanstvo, je podvržena svetni postavi kakor vse iz njene okolice, ima očeta in mater, je hči, sestra, žena, mati, pa — Brezmadežna! Vse prejšnje je zgolj medla podoba vesele resničnosti. Namesto neke nejasne popolnosti, ki so jo hrepeneče želeli učakati rodovi, je stopila v sredo človeštva — uresničena Brezmadežnost. V človeštvu, v katerem sleherni otrok pride na svet zaznamovan z znamenjem upora, ki ga je človeški rod zagrešil proti Bogu po Adamu, je žena, ki je od vsega početka »milosti polna«, v kateri nikdar niti s senco ni bila skaljena božja podoba. Vsi drugi Adamovi otroci morejo postati otroci božji ali naravnost po učlovečenem Bogu, Kristusu, ali po njegovem duhovniku, le Brezmadežna, sicer tudi iz Adamovega rodu, je bila že takoj ob spočetju otrok božji, ker je bila namenjena za mater Boga, in potem vse življenje, do smrti, ni noben madež padel na to prvenstveno in edinstveno razmerje. Brezmadežna je bila deležna odrešenja svojega bodočega sina-Boga že ob prvem trenutku svojega bitja in je tako ostala sleherni trenutek svojega življenja.

Do takega ideala se predkrščanski svet ni mogel povzpeti, tudi danes ga ne more postaviti nobena druga religija, nobena ideologija, noben ustvarjen razum bi te resnice ne mogel iznajti. Samo v zvezi z učlovečenjem in razodetjem se ji človeški duh more toliko približati, da more dati na njo svoj notranji pristanek in ji izkazati zunanje spoštovanje. Bog, ki ljubi človeka, najpopolnejšo stvar v vrsti ustvarjenega, je hotel postati človek, da bi človek mogel biti zopet deležen Boga. Izbral si je mater in jo že ob spočetju z ozirom na njeno bodoče tako tesno sodelovanje pri odrešenju postavil v posvečujočo milost. To je resnica, ki jo je Kristusova Cerkev za ves svet izrazila v besedi: Immaculata —Brezmadežna. Noben ustvarjen duh je še ni zapopadel do dna. Preroki, ki so jo napovedovali, govorniki, ki jo poveličujejo pred množicami, pisatelji, ki o njej razpravljajo, svetniki, ki o njej premišljujejo, si morajo pomagati s primerami, da bi jo razumu bolj približali. Brezmadežno imenujejo »velika žena«, »žena s solncem obdana«, segajo v naravo in najlepše na njo nanašajo, primerjajo jo liliji, palmi v Kadešu, pravijo ji: »Ti slava Jeruzalema, ti radost Izraela, ti čast našega ljudstva.« Toda ob vsem tem človeški duh toži, ker ne more izraziti tistega, kar se vedno in vedno odpira pred njim, kakor prerok Jeremija, ki ga je Bog poklical v preroško službo, pa je v zavesti svoje nemoči zajecljal: »A, a, a, Gospod Bog, glej, ne znam govoriti.« Cerkev pa pravi: »Če bi kdo trdil, da Marija ni bila s posebnim ozirom na božje materinstvo spočeta brez madeža izvirnega greha, naj bo izobčen.« To je meja, znotraj teh meja skušaj zaposliti domišljijo in razum. Brezmadežna pa nam govori po knjigi Modrosti: »Zdaj torej, otroci, poslušajte me: Blagor njim, ki se drže mojih potov! Poslušajte nauk in bodite modri in nikar ga ne zametujte. Blagor človeku, ki me posluša in čuje pri mojih vratih vsak dan in name pazi pri podbojih mojih duri. Kdor

mene najde, najde življenje in prejme zveličanje od Gospoda.«

Vsi svetni ideali so nestalni in izpremenljivi. Kar je bilo včeraj hrabrost, se propagandi lahko posreči, da proglasi za nesmisel. Dolga stoletja je bil Leonida junak, danes je v nevarnosti, da postane norec. Umsko modrovanje starih je bilo največja vrlina, lahko pa postane prazno sanjarjenje ljudi, ki niso znali živeti. Kar je danes v svetu pravica, lahko postane jutri krivica in nekdanja krivica stopi na izpraznjeni tron pravice. Človeški ideali nimajo stalnosti. Le eno se ne more zgoditi: da bi neomadeževanost žene izgubila svoje prvenstvo med odlikami, da bi neomadeževanost žene mogel kdo tudi v urah samote, v svoji notranjosti zaničevati. Čistost žene je neumrljivi ideal, ki ga nobeno vpitje propagande ne more zares in tudi za posameznika veljavno pahniti med predsodke, ker sredi človeških vzorov in bojev stoji vzor, ki ga je dala božja roka: Immaculata — Brezmadežna, osebna, zgodovinska, resnična, kakor je Kristus resnično Bog.

Mi pa prosimo Brezmadežno, kakor otroci jo lepo in dan na dan prosimo, da bi mogli tako živeti, da bi jo lahko z veselim srcem srečali in jo z ljubeznijo pozdravili in bi nam Ona odzdravila, če bi tako hodila med nami, kakor je hodila po Nazaretu.

Naš praznik

Tovarišica! Bliža se dan, ko obhajamo spomin Marijinega Brezmadežnega spočetja — 8. december. Ali se zavedaš ,kako velik je ta dan za nas katoličane? Na ta dan je bila naša dobra Mati najbolj odlikovana od vseh zemeljskih otrok. Kdo se ne bi veselil, če obhaja njegova Mati tako vesel spomin na ta dan! In to je naša najboljša Mati! Neštetokrat jo prosimo pomoči, ki jo tako potrebujemo. Bodisi v šoli, ali v kongregaciji, kjer se zbiramo okoli nje, ali doma, povsod si želi naše srce le Nje.

Težko je živeti danes. A še mnogo težje je živeti lepo in prav, pa najsi bo kjerkoli: v uradu, v tovarni, v trgovini, v šoli, na univerzi. Vsi, posebej pa še visokošolke, se moramo truditi, da si izklešemo značaj, lep in močan, da bomo kot izobraženke koristile z njim sebi in drugim. Zato pa je treba mnogo moči, truda in volje.

Globoko hvaležnost čutimo katoličani do Marije. Dala nam je Kristusa — Pot, Resnico in Življenje — Luč. In dan za dnem nam prinaša Luč, ki sveti v temi. Saj vemo, kako polno resnice je geslo: Po Mariji k Jezusu. Lepa je pot do Kristusa, a včasih se nam gubi v temi. Ne vidimo je, ker nas je oslepil lesk drugih luči, ki svetijo za trenutek ali dva, pa kmalu ugasnejo. Tedaj se nam le počasi vrača vid in za jasno spoznanje se moramo znova boriti. Kdo nam pomaga v onih trenutkih, polnih nemira in trpljenja, koga prosimo pomoči? Marija je zopet tista, ki nam ponudi roko in nam kaže pot. Marija je tista, ki nikoli ne preneha ljubiti, ki ji njene materinske ljubezni nikoli ne zmanjka.

Katoliška dijakinja, visokošolka! Poznaš čas, v katerem živiš? Poznaš tudi svojo nalogo kot katoliško dekle? Veš, da moraš dajati Kristusa, kamor greš? Zato, glej, ostani pri Mariji in, če še nisi pri Nji, če še nisi našla poti do Nje, pojdi k Njej, okleni se Je, odpri Ji svoje srce, kajti spoznala boš, da je pri Njej mir, ljubezen in dobrota. Na ta prelepi praznik pa jo poprosi, naj Ti dá to milost, da boš iz globine svojega srca zaklicala:

Le za eno prosim: Čuj, vzdih moj globok:
Ti moja Mati in jaz Tvoj otrok.

Kakšen bodi ozir. ne bodi boj proti komunizmu

Ponekod se širijo glasovi, da naša ocena govora g. prof. Edija Kocbeka ni bila povsem pravilna in da nismo točno poročali itd.

Naša ocena je bila pravilna in točna.

Ker gre za naše dijaštvo, za našo inteligenco, ki jo mami čar Kocbekovega sloga, se moramo ob predavanju g. prof. Kocbeka še ustaviti.

G. prof. Kocbek je izvajal sledeče misli:

Vedno več je ljudi, ki se s pisano in govorjeno besedo borijo proti komunizmu. Ena najnavadnejših parol je antikomunizem... Mislimo... da bi med kristjani... ta beseda ne smela imeti nobenega udarnega pomena, ker bi se jim morala zdeti prazna in nesomerna krščanski vsebini.

Mislimo, da bi beseda »antikomunizem« v luči papeške okrožnice »O brezbožnem komunizmu« morala imeti prav med kristjani udarni pomen.

G. prof. Kocbek:

Prvi pogoj (borbe proti komunizmu) je poznanje stvari. Tako imamo le malo takih ljudi, ki bi objektivno poznali komunizem.

Mislimo, da med te ljudi gotovo ne spada papež Pij XI., ki pa pride do drugih zaključkov kot g. prof. Kocbek. Torej je verjetno, da g. prof. Kocbek ne pozna komunizma; drži pa vsaj to, da v tem predavanju komunizma sploh ni analiziral.

G. prof. Kocbek:

Reakcija gradi to podobo (da je komunizem največji sovražnik človeštva) počasi, sistematično, njeni časopisi prinašajo dnevno lažniva poročila o komunizmu... Kakor hitro je propaganda pokazala na komunizem kot na glavnega krivca, se je mehanizem njegovega (namreč mehaničnega kristjana) samoopravičevanja sprožil in preložil odgovornost in krivdo na skupnega krščanskega sovražnika... Njej (blodeči krščanski duši) je potreben še misteriozen mit, zato si ustvari še posebno strahotno utvaro o komunizmu ... Danes beremo dnevna poročila o komunistični demoniji in o ječah, o mučenih nunah, o grozodejstvih... Tako ugotavljanje nepravilnosti je bolestno in uničuje v kristjanu socialno odgovornost. Kristjani postanejo naivni, omejeni in trmasti.

Kdor pa bere nagovor papeža Pija XI. na španske begunce, njegovo okrožnico proti komunizmu in neštete članke v Osservatore Romano o Mehiki, Rusiji in Španiji, bo videl, da je prav to, kar g. prof. Kocbek obsoja, tam pisano in govorjeno. Papež Pij XI. pravi nadalje v okrožnici »Caritate Christi«: »Med vsemi zli naše dobe je najbolj nevaren komunizem.« V govoru 12. maja 1936 pa: »Prva največja in najsplošnejša nevarnost je brez dvoma komunizem.« Ali je tudi papež zastopnik reakcije?

G. prof. Kocbek:

Antikomunizem je predvsem borba za nadoblast, ne pa borba za načela... Po l.1923 se je leta 1933 dvignil nov val antikomunizma. Italiji je sledila Nemčija... V vseh teh nabreklih totalitarizmih vidimo, da so fašisti najhujši... izzivalci na boj proti komunizmu..., ki niti osebno niti miselno ne predstavljajo kvalitete, marveč vprašanje družabnega reda rešujejo kot zgolj problem sile in protisile... Ta antikomunizem raznih fašizmov se dela vedno bolj nevarnega... Militaristični antikomunizem zametapa ne le sleherno psihologijo, ampak tudi vsako duhovno sredstvo... Ta antikomunizem meša pojme tudi tistim kristjanom, ki so jedro komunističnega vprašanja gledali v družabno gospodarski rešitvi... Proti komunizmu je po njihovem mišljenju nemogoča sleherna druga metoda, razen neizprosne, nujne borbe z vsemi sredstvi od laži do bomb. Nikomur ne pride več na misel, da se zmota ne odpravi z brutalno silo... Ne le, da se bo komunizem ... po taki strategiji obrnil proti krščanstvu samemu..., marveč taka borba antikomunizma bo privedla do take vojne, ki bo uničila velik del človeštva... Vojna je še vedno gospodarska zadeva, ... zdaj je treba še samo najti moralno pretvezo, kakor so jo našli za Abesinijo oz. Španijo. Tako si zaenkrat stojita duh komunizma in duh vojne nasproti kot največji nasprotji... Fašistične morale ne opravičuje nobena izvirna miselna zmota, noben prvenstven zmoten sistem. Fašistično nečloveštvo je zavestno nečloveštvo, nečloveštvo kot samonamen... Voditelji protikomunistične propagande... si nadevajo posvečene maske, zdaj nastopajo kot varovalci duhovnih vrednot, zdaj kot branitelji krščanstva... sklepajo konkordate, se udeležujejo procesij, postavljajo Kristusu spomenike... Naravnost s sirenskimi glasovi se trudi fašizem, da bi krščanske množice postavil v prve strelske jarke proti komunizmu ... Ves hrup antikomunizma prihaja od ljudi, ki iščejo pri tem zgolj lastne interese... Govorijo o krščanskih interesih. Krščanski interesi so sami na sebi lahko velike in čiste zadeve, lahko pa tudi politično izzivanje ali osebna zadeva.

Ta analiza antikomunizma je bolestna in enostranska. Vsakdo dobi vtis, da je borba proti komunizmu zgolj egoistična inscenacija fašizma in kapitalizma in da so kristjani šli z zvezanimi očmi v borbo kot sužnji fašizma. O veliki idejni borbi Cerkve proti boljševizmu g. prof. Kocbek popolnoma molči, posredno pa vzbujajo njegove besede vtis, da je tudi borba papeža proti komunizmu le plod mahinacije fašizma. Španska vojna je Kocbeku še vedno le gospodarska vojna.

Prav tako bolestna in enostranska je njegova analiza fašizma. Da nima po mnenju prof. Kocbeka nobene samosvoje, čeprav zmotne ideologije in da uganja fašizem zavestno nečloveštvo, je zmota, ki sledi iz prepovršne in apriorne analize tega aktualnega svetovnega pojava. Prav tu velja, da se z golim zametavanjem, omalovaževanjem, nepoznanjem slabe strani fašizma gotovo ne bodo mogle paralizirati. Nevarno je z enostranskim in bolestnim pretiravanjem napak ves problem predstavljati v napačni luči. Protikomunistična borba ni zgolj iznajdba fašizma, tudi ni zgolj borba za oblast in za dividende, **ampak je tudi velika borba za ohranitev največjih verskih, nravnih in socialnih tradicij človeštva.**

(V drugo naprej.)

Viteštvo osebnosti

Francoska revija »La Vie intellectuelle« je prinesla 10. sept. 1937 članek »Par notre faute« (Po naši krivdi), v katerem pisatelj Henri Guillemin pravi, da na krščanskem zahodu katoliška vera peša že več stoletij sem in da je vzrok tega pešanja vrsta zmot, krivd in zločinov, ki smo jih sami povzročili in ki so mnogim tudi danes povod, da sovražijo Cerkev.

Vrhovni cenzor za knjige pri kongregaciji sv. Oficia p. M. Cordovani je v daljšem članku v Osservatore Romano z dne 14. nov. ta članek in še drugi članek podobne vsebine ostro grajal in izrecno pravi, da bi bil moral cenzor take članke cenzurirati. Pri tem omenja p. M. Cordovani tudi »Sept«, ki je prenehal izhajati na zahtevo generala dominikancev. Takole piše: »Ne vem, če se ni kakšna misel, ki jo je imel ustavljeni list »Sept«, pojavila v vrstah tega »Christianiusa« (ki je napisal cenzurirani članek, op. ur.), ki dokazuje, da ne razume, kaj je lojalnost katoliškega pisca do cerkvenega nauka in do zahtev dejstev in dogodkov. Ta njegov univerzalizem ljubezni, ki ne bi smel biti — kakor se zdi — zaprt niti invazijam sovraštva, prikazuje stalni liberalizem nove znamke, ki je morda tudi skrivnost razcepljenosti med mnogimi katoličani in neuspešnosti dela, ki zahteva kompaktnost, če hoče biti konstruktivno.« (Eden izmed neposrednih povodov, da so morali »Sept« ustaviti, je bilo kritiziranje duhovništva in Cerkve v Španiji.)

Revija »La Vie intellectuelle« je objavila v novembrski številki ves ta članek iz Osservatore Romano s sledečo izjavo: »Nam zadošča, da se je dvignil v Cerkvi glas od pooblaščene strani, da ga v vsej lojalnosti objavimo. Ta je nam v opomin, da smo z objavo dveh znanih člankov storil napako. Uklanjamo se in imamo tem gorečnejšo voljo ponižno služiti oni Cerkvi, katero ljubimo.«

Revija priobčuje v isti številki razpravo: »Sveta Cerkev«, v kateri pravi pisatelj: »Mnogi naši čitatelji so nas obvestili, da so bili ob čitanju obeh člankov (10. sept.) bolestno presenečeni. Naj nam oprostijo: sledeče strani bodo izpričale, da ostane »La Vie Intellectuelle« vredna njihovega zaupanja in da je res podedovala otroško spoštovanje naših prednikov do Cerkve.«

Vsi želimo s a m o e n o, da se na podoben način uredijo razmere tudi pri nas in da nadaljujemo skupno delo s tem večjim navdušenjem vsak na svojem polju. Pri tem skupnem delu bi nam bilo skrajno hudo, če bi kak del naših kulturnih delavcev izostal.

Dajte kruha lačnim!

Najglobljі vzrok današnje krize ni v gospodarstvu, čeprav jo tukaj najbolj občutimo, niti ne v politiki (v njenem najširšem in svojstvenem pomenu), ampak v veri. Na tej točki moramo previdno in povsod zasaditi svojo rešilno delo, če hočemo zboljšati svoj gospodarski, politični in splošni kulturni položaj. Ni pa vsaka verska akcija za naš čas in rod zadostna! Dve skrajnosti sta ob vsakem času in vsakemu rodu škodljivi da, lahko celo usodni. Pretirano poudarjanje notranjega doživetja in subjektivizma, ki zanika upravičenost organiziranega javljanja življenja in pa samo v zunanji organizaciji se izživljajoča dejavnost. Oboje zavaja v zmoto. Za krščanstvo je danes kakor vsak čas potrebna le tista verska akcija, ki naše krščanske svetinje zares čuva in ohranja.

Ta krščanska verska akcija nam je dana in označena že s Kristusom samim, ki je kljub besedam: »Veter veje, kjer hoče, in njegov glas slišiš, pa ne veš, odkod prihaja in kam gre: tako je z vsakim, ki je rojen iz Duha» (Jan 3, 8) izročil svoje razodetje in svoje milosti organizirani Cerkvi. Oboje je potrebno: globoko doživljanje vere v rasti v Kristusa in tudi v organiziranem javljanju dejanj, ki v naši veri temeljijo. Naša vera naj ne ostaja skrita, ampak naj se javlja povsod, tudi v državnem udejstvovanju. »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice...« to ne velja za vse narode, za vse države nič manj kakor za vse posameznike. V tem smislu se izraža tudi papeška okrožnica o Kristusovem kraljestvu. Država, ki te Kristusove zahteve ne spozna in ne prizna, postavlja svoje državljane v nevarnost mehiških in španskih krvavih preizkušenj. Pravi družbeni red je le tam, kjer vlada vladarjem le Bog in njegova postava. Christo servire — regnare!

Kraljestvo božje pa more preroditi človeško družbo le po ljudeh, ki so zares verni! Kakšne lastnosti pa se zahtevajo za take vernike? Napolnjeni in prešinjeni morajo biti z verskim duhom! To so verniki, ki ne postavljajo in ne oznanjajo samo zapovedi, marveč tudi oblagodarjajo druge z bogastvom svojega vernega duha. To so delavci, ki povsod sodelujejo v sodobnem življenju: pri tisku, filmu, radiu in kjerkoli. »Vse je vaše, vi pa ste Kristusovi!« govori apostol narodov. To so verniki, ki pravijo s Kristusom: »Množica se mi smili!« Kogar ne užalosti in ne omehča pogled na strašne prevrate in pogube komaj minulih časov, ne živi in ne čuti iz vere. Komur pa pri vsem trpljenju človeštva raste umevanje in sočutje, se približuje Odrešeniku sveta, ki ni trpel samo zanj, ampak za vse ljudi. To je ljubezen, ki zares rešuje in dviguje.

Bilo bi pa predrzno misliti, da bi kdo koga reševal in dvigal, če še sam nima trdnih tal pod seboj, če še sam ni kar najbolj zvezan z Reševalcem. To varnost in moč daje vernemu katoliškemu človeku le Kruh božji v tabernaklju. Mnogo src, mnogo družin ne živi več ob Kruhu božjem, zato pravimo, da je krščanstvo v stari Evropi v nevarnosti. Dajte Kruha božjega lačnim dušam in rešili in dvignili jih boste za čas in večnost! Ob tabernaklju pa se bo rešilo tudi vprašanje telesnega gladu in uboštva.

Človekove naravne pravice

Prim.: dr. Ušeničnik: Sociologija.

3. Ker je človek oseba in mora dosegati svoj namen, ima **pravico do svobode.** Nihče nima pravice, da bi posegal v svobodno osebno področje tako, da bi posamezniku onemogočil doseči njegov namen. Človeku kot osebi pristoji neko določeno območje, kjer je odgovoren le svoji vesti — ta mu kaže njegove dolžnosti, ki jih ima kot človek — in Bogu. Cathrein piše v svojem delu »Moralphilosophie«: »Splošno načelo je, da ima vsak pravico samostojno in svobodno se odločati, če le ne krši pravic drugega,tako da mu tega nihče ne more braniti, kdor se ne more spričati z od Boga mu dano oblastjo.« Tako sme n. pr. človek načelno svobodno izbirati kraj bivanja, poklic, izobrazbo, družiti se itd. Pravimo, da ima **načelno svobodo,** ker mnogokrat dejanske razmere to svobodo močno omejejo. Načelno pravico omejevati to svobodo v določenih mejah ima socialna oblast, kadar in kolikor zahteva to ozir na javno blaginjo. Tako sme n. pr. državna oblast odreči svobodo udejstvovanja posameznikom ali združbam komunistične ali anarhistične usmerjenosti, ker je njihovo delovanje naperjeno **proti obstoju družbe same.**

Ta splošna človekova pravica do svobode obsega **pravico do osebne svobode,** ki pa jo omejujejo pravice drugih. Njeno vsebino tvori: a) telesna svoboda, ki prepoveduje **samovoljno** zapiranje in omejevanje na določeno bivališče; b) svoboda telesnega gibanja, ki sme biti omejena samo, če to zahteva javna blaginja (n. pr. omejitev svobode hudodelcev), in c) svoboda dejstvovanja. Druga oblika te pravice do svobode je **hišna pravica,** ki prepoveduje komur koli nasilen ali sploh **neupravičen** vstop v stanovanje. Tudi to pravico imejuje interes javne blaginje, ki n. pr. dovoljuje oblasti, da napravi v določenih primerih hišno preiskavo. Sem spada **pravica do svobodne izbire poklica** kakor tudi **pravica do svobodnega duševnega razvoja.** Kakor brani družba človekovo pravico do telesnega zdravja, tako mora družba braniti tudi človekovo **pravico do duševnega zdravja,** kar dosega s tem, da prepoveduje **javno pohujšanje.** Pravica do svobodnega duševnega razvoja vsebuje tudi **svobodo vesti.**

Človek ima nravno dolžnost spoznavati Boga in svoj končni namen ter svoje življenje usmeriti v dosego tega namena. Bog pa dopušča, da se človek po svoji svobodni volji odloča za dobro ali za zlo. Čeprav bo za svoje ravnanje dajal Bogu odgovor, ima posameznik **v razmerju do drugih pravico,** da **svobodno** veruje, kar veruje, in da po svojem prepričanju tudi živi. Tudi država more priznati dejansko toleranco tudi zmotnih svetovnih nazorov, čeprav zmota nima pravice do bivanja, dokler v svojem dejanskem zunanjem javljanju ne rušijo osnovnih načel naravnega nravnega zakona. Načelno pa sevega zmot in nevere ne moremo priznavati, ampak jih moramo zavračati in pobijati z duhovnimi sredstvi. Če pa se pojavijo v taki obliki, da postanejo nevarne obstoju družbe, jih sme ta tudi s silo zatreti.

Pri vseh teh naravnih in neodsvojljivih človekovih pravicah, ki izvirajo iz človekove osebnosti, smo opazili, da je njih obstoj od družbe, t. j. države neodvisen, da pa so omejene po svojem namenu in po javni blaginji, ki v določenih primerih daje zakoniti oblasti pravico, da jih bolj ali manj omeji.

Hodil po zemlji sem naši . . .

Če hočemo imeti po možnosti celoten oris socialnega in gospodarskega položaja Slovenije, moramo, čeprav na kratko, posvetiti pozornost vsej naši socialni in gospodarski zgradbi. Doslej smo si že ogledali stanje naše obleke, prehrane, stanovanja, zgrajenosti naše zemlje in kmečkih posestev, naše poljske pridelke, vinogradništvo, sadjarstvo in hmeljarstvo, danes pa se ustavimo nekoliko pri živinoreji in gozdarstvu.

ŽIVINOREJA.

Za naše kmečko gospodarstvo je živinoreja posebno važnega pomena, ker se bavijo z živinorejo prebivalci vseh slovenskih predelov bodisi poljedelskih, sadjarskih, ravnih, hribovitih, vinogradniških ali gozdarskih. Dohodki od te veje našega gospodarstva služijo slovenskemu kmetu in bajtarju za prehrano, obleko, davke in ostale potrebe zlasti še v onih krajih, kjer drugega vira dohodkov sploh ni. V poštev prideta zlasti reja govedi in svinj. Statistika iz leta 1935 nam kaže, da je znašalo število govedi v Sloveniji v tem letu 360.000, število svinj pa 295.000. Slovensko gospodarstvo je zadnja leta pretrpelo velikansko škodo zaradi strahovito nizkih cen živine. Naš kmet je moral kupovati bodisi manufakturno, bodisi špecerijsko blago, poljedelske stroje ali živež za nezmanjšane ali celo povišane cene kot so bile pred krizo, živino pa je moral prodajati napol zastonj. Sedaj so se razmere zaradi ugodnejših trgovinskih in deviznih pogodb z drugimi državami, predvsem z Italijo, ki pri nas največ kupuje, znatno zboljšale. Položaj pa še vendar ni zadovoljiv. Da bomo lažje spoznali pomen živinoreje za naše gospodarstvo, si oglejmo nekaj številk. Leta 1936., ko so cene živini že nekoliko porasle, je imelo celokupno slovensko gospodarstvo od živine okoli 46,500.000 din donosa in to od goveda okoli 18 milj., telet 6 milj., svinj 20,500.000 in od ovc 2 milj.

GOZDARSTVO.

Gozdovi so domala razširjeni po vsej Sloveniji in so poleg živinoreje zelo važen vir dohodkov našega kmeta. Gozd je vsakemu gospodarju še nekaka zadnja rezerva za težke in negotove čase. Gozdovi zavzemajo 44.6% celokupne površine v Sloveniji. V dvanajstih (vseh je 25) okrajih pokrivajo gozdovi nad polovico produktivne površine. V hektarjih znaša število gozdov v Sloveniji 679.268, od tega pripada kaka četrtina, t. j. 154.344 ha veleposestvom (z nad 200 ha). Vendar spada k večini kmečkih posestev tudi vsaj nekaj gozda, kolikor je potrebno za kurjavo, nekaj pa še ostane tudi za prodajo. Od 170.000 posestnikov ima kakih 139.000 posestnikov tudi vsaj košček lastnega gozda.

Leta 1935 je izvozila Slovenija okrog pol milijona kubičnih metrov lesa. Že iz tega vidimo, kakšne važnosti je gozdarstvo za slovensko gospodarstvo. Žal je naša lesna trgovina in lesna industrija zdrobljena na okrog 2000 majhnih podjetij, ki nimajo velikih investicij in velikega kapitala ter zaradi tega niso sposobna za konkurenco na velikih svetovnih trgih.

Največji in skoraj edini kupec našega lesa je Italija. Ker je naša država ob priliki italijansko-abesinske vojne izvajala sankcije proti Italiji, je bil ves trg za naš les za dokaj časa zaprt. Tako je imela lansko leto samo zaradi sankcij naša lesna trgovina okrog 77 milj. din zgube. Če prištejemo še 10 milj. zgube, ki so jo utrpeli naši lesni trgovci zaradi devalvacije lire, znaša celotna zguba našega gospodarstva v lanskem letu samo na lesu 87 milij. din. Danes je italijanski trg za slovenski les zopet odprt in tudi devizne razmere se urejajo.

V tistih gozdnatih predelih Slovenije, kjer je lesna trgovina res obsežna, primanjkuje vsakih drugih dohodkov. Denar, ki ga dobi kmet za les, mora takoj odšteti za številne druge primanjkljaje, predvsem za nakup živeža, tako mu za prihranek, za kak priboljšek ali celo za zadostitev kakim kulturnim potrebam nič več ne ostane.

Sličice iz „raja“

Skrivnost žetve v kolhozih

Odkar so boljševiki pospravili žetev, vlada o letošnjem donosu žitaric neprodiren molk. Ko se je še zibalo žitno klasje po polju, so prerokovali uradni cenilci naravnost neverjetne uspehe, toda tudi nepristranski opazovalci so že takrat izjavljali, da bodo posledice lanskoletne suše delno izginile zaradi letošnje dobre letine, seveda, če bo le delovalo pospravljanje, mlačva in oddaja. Prav s temi tremi neznankami pa je treba v Rusiji vedno računati, če hočemo govoriti o končnem donosu žita. Na vsak način je sedaj že v srednji Evropi precej mrzlo, tem bolj pa onemogoča hud mraz v prostranem ozemlju Sovjetske Rusije vsako poljsko delo. Jesenska poljska dela bi morala biti redno že davno končana. In vendar nimamo od sovjetskih uradov nobenih številk o donosu žita. Internacionalna kontrola je dobila iz vseh dežel točne številke, na mestu SSSR pa stojijo še vedno samo črte . . .

Številke, ki jih javljajo sovjetski časopisi, ne nudijo oporne točke o donosu. »Pravda« z dne 29. oktobra omenja, da so prodali kolhozi že 162 milijonov pudov proti 80 milijonom v lanskem letu. Toda lansko leto je bila letina izredno slabo, torej ne smejo vzbujati te številke prevelikega upanja. Poljedestvo je letos obratovalo, kakor javlja to »Soc. Zemledelje« od 30. oktobra, s 356.000 traktorji, med temi z 41.368 vlačilci, z 96.300 kosilnimi stroji, ki so obenem mlatilnice, in s 56.000 tovornimi avtomobili. Lenin je rekel nekoč: »Dajte poljedelstvu 100.000 traktorjev in ne bo več samo ‚socialistično‘ ‚ampak bo potolklo vse dosedanje rekorde.«

Sovjetsko poljedelstvo je dobilo štirikrat večje število traktorjev, toda izid? Tega do danes še ne poznamo! Če sodimo po skušnji preteklih let, pomeni to, da se sovjeti bojijo dati svetu svoje rezultate na razpolago. Seveda je izvoz zrastel, kot naznanja glavno carinsko oskrbništvo. Lansko leto je znašal izvoz 299.169 ton, letos pa 485.101 ton (v prvih 9-tih mesecih). Toda varovati se moramo pred prehitrimi sklepi, saj je znano, da so sovjeti izvažali kruh celo v letu lakote 1931-1932, da so dobili potrebne devize iz zamejstva.

Celotna slika nam kaže sicer zmanjšano pomanjkanje kruha v primerjavi z lanskim letom, ki pa še vedno tepe ubogo ljudstvo.

Sedaj skrbi sovjetsko časopisje posebno za jesenska poljska dela. Kot poudarja »Pravda« (5. novembra), je poljsko delo za sejanje ozimine komaj 59% končano, čeprav je to delo velike važnosti za uspešno žetev drugega leta. Toda sedanji mraz onemogočuje vsako nadaljnje delo. List seveda zvrača krivdo za nedovršena poljska dela na »sabotažno« vedenje kmetov.

Torej kljub vsem propagandnim frazam vedno ista pesem: za vsak migljaj s prstom na polju se je treba težko boriti z mužikom, ki je baje neskončno navdušen za sovjetski režim, in šele z najhujšo silo je mogoče spraviti težaka do tega, v čemer vidi vsak svoboden kmet drugih dežel svojo najvišjo častno dolžnost.

Gugobes

Kaj neki je zopet to? Naš slovar kratic so boljševiki zopet pomnožili z novo. Na tem polju je njihova delavnost skoraj najbolj vidna. Ker so jih pa pričeli posnemati tudi drugi, se včasih kar izgubljamo v kraticah in bo treba kmalu misliti na izdajo mednarodnega slovarja kratic.

Boljševiška tajna policija je zelo nepriljubljena stvar. Zato se nič preveč ne čudimo, če večkrat menja svoje ime, čeprav ostane ista po svojem namenu in po svoji organizaciji. Najprej so jo imenovali Čeko, potem so jo preimenovali v GPU in pred kratkim so ji znova spremenili ime v GUGOBES (glavna uprava za državno varnost).

Sestavljajo jo:

1. KPO — oddelek za obrambo pred protirevolucijo.
2. INO — oddelek za zamejstvo.
3. SO — tajni oddelek za kontrolo lastnih vrst (v SSSR mora imeti pač vse »kontrolo« in kljub vsej »kontroli« zgleda vse, kakor sploh ne bi bilo kontrole).
4. OO — posebni oddelek za nadzorstvo nad vojsko in mornarico. Politično vzgojo vojske vodi še poseben oddelek, ki je vedno v zvezi z OO. Drugi oddelek zopet razvozljuje šifre in jih za SSSR sestavlja. Četrti posebni oddelek pa vodi upravo nad ječami in koncentracijskimi taborišči (ali če hočete kratico, nad Konclogori!).
5. ECO — oddelek za gospodarstvo.
6. INFO — oddelek za informacije, ki izvaja splošno tiskovno in pisemsko cenzuro.
7. OPO — oddelek za izvršbo.
8. VO — oddelek za vzhodne dežele.
9. PO — oddelek za meje.
10. Oddelek za upravo in organizacijo.
11. Oddelek za promet.

Razen teh oddelkov, katerih vsak ima povsem točno določeno nalogo, ima GUGOBES še kurirsko službo, gospodarski odsek, lastno zadružništvo, klub za svoje sodelavce in tiskarno za tiskanje ponarejenih potnih listov.

Glavna uprava ima pod seboj 77 podrejenih središč, ki so izhodne točke cele organizacije boljševiške tajne policije.

Nepokorne „likvidirajo“

Boljševiške teroristične organizacije so v zadnjih mesecih začele zopet močneje delovati. Njihove žrtve pa niso samo odločni nasprotniki boljševizma, ampak tudi oni levičarji, ki se nočejo ukloniti naročilu sovjetske vlade, da se ustanovi enotna levičarska fronta pod vodstvom Moskve.

Tako piše socialistični list v Švici »Sentinelle« z dne 2. novembra 1937: »Mednarodni poborniki »delovnih« so zanesli spor in s tem povzročili žalostno delitev med socialiste in sindikaliste prav v tisti deželi, kjer je ta zveza najbolj potrebna (v Španiji, op. ur.), da ne govorimo o usmrtitvah in samovoljnostih policije in še posebno Stalinovih odposlancev, zaradi katerih so padali kot žrtve socialisti kakor tudi stotine anarhistov.«

Izmed več znanih primerov »likvidacije« navajamo samo enega.

4. septembra 1937 so umorili v Chamblansu blizu Lausanne **Ignaca Reissa.** Bil je od leta 1921 član komunistične stranke, od leta 1922 agent GPU, leta 1932 je organiziral svetovni kongres proti vojni in fašizmu. Sredi 1937 pa je prelomil z boljševiki. Sporočil je v Moskvo: **»Do danes sem delal vedno z vami. Odslej pa gredo naša pota narazen. Kdor danes molči, kdor danes sodeluje s Stalinom, se je zarotil proti interesom proletariata. Od svojega 20. leta se borim za socializem. Nočem pa biti še naprej odvisen od milosti Ježova** (današnjega vodje GUGOBES, nekdanje GPU, op. ured.), **Slavospevi in kričanje, ki ga delate z vašimi polarnimi letalci, so določeni žal samo za to, da prekriče krik onih, ki jih v podzemskih prostorih vaših ječ mučite do smrti. Leta 1928 ste me odlikovali z redom »rdeče zastave«. To odlikovanje vračam, ker nočem že dalje nositi istega odlikovanja kakor krvnik ruskega naroda.«** Lepa sovjetska agentka Renata Steiner ga je speljala v past in strel je bil odgovor na njegovo izjavo.

Revolucija žre svoje očete in sinove.

Iveri

»Nisem katoličan, vendar pa se zahvaljujem Bogu, da vodi katoliška Cerkev boj proti komunizmu. — — Že dolgo sem molil, da bi se našla kakšna organizacija, ki bi delala z izdajo stotin knjižic proti »delavskim knjigarnam«, ki se v naših mestih vedno bolj množe. Mojim molitvam je odgovorila Katoliška Cerkev. Bog jo blagoslovi!« Tako je pisal neki protestant angleškemu katoliškemu duhovniku, ki izdaja in širi knjige, v katerih pobija komunizem.

K A v Italiji si je postavila za glavno nalogo v l. 1938, da obravnava vprašanje nravnosti in družine in je izdelala v ta namen podroben delovni načrt za posamezne župnije in za stanove.

K A v dunajski škofiji si je izbrala za glavno delo v l. 1938 apostolat za tisk. Na Dunaju izhaja namreč 38 dnevnikov, med katerimi so samo trije katoliški, čeprav je prebivalstvo pretežno katoliško.

Na 19. mednarodnem zborovanju katoliških esperantistov v Haagu so sklenili, da izdajo sv. pismo v esperantskem jeziku.

Pred kratkim so imeli »Kolumbovi vitezi« v Texasu v Ameriki 55. kongres, kjer so sklenili, da se bodo borili proti komunizmu in proti vsem družbenim sestavom, ki nasprotujejo ameriškim in krščanskim narodnim idealom.

Na otoku Mljetu je za časa diktature mnogo družin prestopilo v pravoslavje. Sedaj se zopet vračajo v katoliško veroizpoved.

V irskem mestu Belfastu je na zahtevo prebivalcev mestni svet očistil knjigarne umazanih in ničvrednih knjig. Petim knjigarnam je odvzel pravico prodajanja, ker so kljub prepovedi prodajale take knjige.

Jezuit p. P. L. Blakely piše v listu »America«: »Izmed vseh držav na svetu izdajamo mi največje vsote za javne vzgojne zavode; in po tisočerih sodbah je v naši državi med vsemi državami največ nevarnih ljudi in zločincev. Vendar ni krivda v učiteljih, krivda je v šolskem ustroju. Ta pošilja dečke in deklice v svet, kjer jih čaka boj z lastno mesenostjo in z zlim, ne da bi jih poučil, kako morejo spoznati in razločevati med dobrim in zlim in kako se boriti proti skušnjavam. Šola poučuje naše otroke o vsem mogočem in nemogočem, **samo o veri in nravnosti ne ve ničesar. Po enem stoletju popolnoma posvetne šole bomo postali brez dvoma najbolj zločinski narod na svetu.«**

V švicarskem parlamentu so imeli komunisti dva poslanca: Ernesta Waltherja in Humberta Droza. Pred kratkim so oba zaprli, ker so našli v njunem stanovanju mnogo stvari, ki ju močno obtežujejo.

Ruski boljševiki bodo priredili leta 1938 mednarodni šolski tečaj, ki naj bi vzgojil 1.500 mladih komunistov iz 48 držav. Imenoval se bo »brezbožna zveza narodov«. Stroške tečaja bo krila boljševiška »Zveza brezbožnikov«.

Pravoslavno katedralo v Čiti (Bajkal) so razstrelile v noči od 14. na 15. oktober inženjerske vojaške čete z utemeljitvijo in pretvezo, da bi mogli biti njeni stolpi pogubni za vse mesto v primeru napada japonskih bombnikov. — Osrednji odbor brezbožnikov pa je izdal ukaz o gonji proti praznovanju božiča: Od 15. novembra do 9. januaria mora biti Rusija preplavljena z ateističnimi letaki in knjižicami.

Verska preganjanja: Zaradi »protirevolucionarnih dejanj in špijonaže« so zaprli v okraju Orel škofa Inocenta, 12 duhovnikov, 2 meniha in 15 uglednih oseb.

SOS španskih komunistov in socialistov. Klic na pomoč, ki sta ga podpisala Lamoneda za socialiste in Diaz za komuniste, so naslovili pred nedavnim na vse sindikalne socialistične in komunistične organizacije sveta. Obupani rdečkarji Španije prosijo nujne pomoči in rotijo delavce, naj jih vsaj oni ne zapuste, obenem pa jih pozivajo na »delavsko gibanje« — na štrajke.

Univerza

drugod:

VAŽNEJŠE RESOLUCIJE XVI. KONGRESA PAX ROMANE V PARIZU

Prva številka letošnjega letnika »Pax Romane«, glasila mednarodne zveze katoliškega dijaštva, je pravkar izšla. Po njej povzemamo nekaj važnejših resolucij, ki jih je sprejela na XVI. zborovanju v Parizu. Zborovanja se je udeležilo tudi odposlanstvo SDZ (prim. poročilo v »Slovencu«).

Pier Giorgio Frassati.

Pax Romana ob svojem letnem kongresu prav ponižno prosi Sv. kongregacijo za obredę, da bi uslišala želje vseh katoliških študentov, ki bi bili zelo srečni, če bi naklonila njihovemu bratu Pieru Giorgiju Frassatiju čast blaženih. V njem bi jim bil dan lik študenta, kakršnega zahtevajo potrebe našega časa.

Španski študentje.

Medzvezna skupščina naroča izvršilnemu odboru, naj proučí sredstva, kako bi mogle združene dijaške zveze nuditi duhovno in snovno pomoč svojim tovarišem v španski katoliški dijaški zvezi, ki je ustanovni član »Pax Romane«.

Kongres 1938.

Medzvezna skupščina sprejema vabilo Slovenske dijaške Zveze in odloča, da se bo vršil kongres leta 1938 v Jugoslaviji. Izhajajoč iz socialnih enciklik papeža Pija XI. in Leona XIII., zlasti pa iz enciklike »divini Redemptoris« o komunizmu, bo kongres obravnaval zadržanje študentov in njihovo odgovornost do težkih načelnih in praktičnih problemov, ki jih je povzročilo komunistično gibanje.

Nove članice.

Medzvezna skupščina je sprejela v »Pax Romano«:

1. Katoliško dijaško zvezo iz nizozemske Indije. »R. K. Studentenvereiniging Sint Bellarminus«, Batavia.

2. Zvezo univerzitetne katoliške mladine v Trichinopolyju »The University Section of the Catholic Young Men's Federation of South India«.

3. Za dopisnega člana »Pax Romane« je sprejela: »The University Catholic Peace Federation of United States of America«.

*

Na zborovanju Pax Romane v Parizu so določili za voditeljico odseka za dijakinje gdč. Ireno Kownacko iz Lwowa in za načelnika pravnega odseka g. A. M. Stuyta iz Haaga. Razen tega delujejo v Pax Romani še odseki za tisk (SIPUC), za misijone, za vzhod in za farmacevte.

Na katoliški univerzi Jochi (ali Sophia) v Tokiju so izvolili za novega rektorja p. dr. Heuversa, ki se je rodil na Westfalskem. 1. junija 1937 je namreč umrl njen ustanovitelj in prvi rektor p. dr. Hoffmann D. J. Ustanovil jo je l. 1913 z dvema fakultetama (za filozofijo in literaturo ter za trgovino in narodno gospodarstvo). L. 1928 ji je država priznala pravico javne univerze. Sedaj poučuje na njej 99 japonskih in 17 evropskih učnih moči, vpisanih pa je 628 visokošolcev.

Študijsko delo katoliških dijakinj naj se v tem šolskem letu po sklepu pariškega zborovanja osredotoči na vprašanje: »Katoliška dijakinja in komunizem«, pri čemer naj predvsem preiskujejo, ali in koliko so se komunistične ideje vtihotapile med katoliške dijakinje, kakšen naj bo apostolat katoliških dijakinj do komunistinj in kakšen je pomen vzgoje in oskrbe z osnovnimi sredstvi kot pogojev za uspešno borbo proti komunizmu.

V evropskih semeniščih in zavodih se pripravlja okrog 80.000 bogoslovcev na duhovniški poklic.

Pridobivajte nam novih naročnikov!

Knjige

Dr. Odar Alojzij:

Temelji organizacij

V zbirki Naša pot je kot XIV. zvezek izšla dr. Odarjeva razprava o temeljih organizacij. Ta razprava je zelo aktualna za slovenske katoličane, med katerimi se še vedno najdejo ljudje, ki so načelno proti vsakim organizacijam. Važna pa je tudi razprava za vsakega organizatorja.

V prvem delu razlaga pisec osnovne temelje vsakega organiziranega življenja. Govori o družbah, o oblasti in o njenih funkcijah, o zakonu, o javni blaginji in o pokorščini ter osebnosti, ki bi ju nekateri prikazali kot dvoje nujno neizmirljivih nasprotij.

V drugem delu govori pisec o idejnih organizacijah katoličanov, ki so: verska društva, katoliška društva in lastne organizacije KA. KA je popolnoma nova in nenadomestljiva organizacija, ki mora biti apostolska, duhovna, laiška, oficielna, hierarhična in se mora ozirati na okolje. Po tem se loči KA od drugih verskih in katoliških organizacij. Pravilno pojmovanje tega bistvenega znaka KA vrže vse ugovore, češ da bo organizacij preveč.

Po ugotovitvi bistvenih znakov KA, spregovori pisec o razmerju med lastnimi organizacijami KA in verskimi ter katoliškimi organizacijami, ki so prav tako potrebne pri zunanjem delu KA in bi nastala silna škoda, če bi s KA ne sodelovale.

V tretjem delu govori pisec o življenju v organizaciji, v društvu, kjer je prav tako potrebno vodstvo kot v popolni družbi (Cerkvi, državi), da navaja člane s svojimi odredbami do skupnega cilja. To vodstvo nikakor ne ubija duhovne svobode posameznika, kateremu je vedno dana možnost izstopa. Prav tako tudi ni upravičen ugovor, da imamo Slovenci preveč društev. Jasno je, da mora v vsakem društvu vladati pokorščina, od katere ima koristi posameznik in pa društvo. Ta pokorščina je glavni del discipline, ki je nekaterim »mladim« tako osovražena, češ da ubija osebno iniciativo itd. Pomen discipline se jasno kaže iz mnogih izjav svetega očeta.

Velika napaka naših društev je nesloga. Ne zavedajo se, da je za obstoj društva nujno potrebna sloga. Zato je že Kristus molil za slogo, za edinost in papež to neprestano poudarja (... skrbite predvsem in nad vsem in za vsako ceno za edinost, za edinost v mišljenju, edinost v čustvovanju, edinost v presojanju in v volji ... — iz papeževega govora Zvezi belgijskih delavk —). Prav tako je složnost utemeljena v nadnaravnih resnicah. Kaže pa se naša sloga v veri, priznanju vodstva, v ljubezni do Cerkve v nastopu. Velik vzrok za razkristjanjenje sveta tiči prav v neslogi. Prav tako naše organizacije uničuje nergašvo, ki se je močno razpaslo v naših ogranizacijah. To je največji sovražnik naših organizacij in zato je že dr. Janez Ev. Krek dejal, da je treba nergače vreči iz naših organizacij. Nevaren je tudi kolektivni egoizem.

Posebno poglavje govori tudi o kritiki, ki mora biti poštena, o pravem času, na pravem kraju, na pravilen način in v dostojni obliki, da ne postane škodljiva. Voditeljem organizacij je pisec zapisal: »Načelo »stat pro ratione voluntas« ne sme odločati v organizacijah« (str. 102), članom pa: »Biti original ni tako težka stvar; veliko težje je postati in biti koristen član družbe« (str. 105).

Na koncu so zbrana glavna načela, ki jih je pisec posnel iz svojega dela.

Uprava sporoča:

Imamo več popolnih vezanih lanskih letnikov „Straže". -- Cena 1 izvodu 32 dinarjev

Književnost

VEST

Jezno je sédel Albin k polomljeni gabrovi mizi. S koščeno pestjo je pribijal besedo za besedo, da so zvenele porcelanaste posode v kredenci. Troje otrok v raztrganih srajčkah se je stiskalo k postelji, kjer je ležala Mina z dojenčkom ob sebi. Če bi natanko pogledal, bi videl v luninem svitu, da ji teko solze po kuštravih laseh.

Albin je bil najbrž nekoliko pijan. Je že kje staknil kak dinar ali pa prisedel k družbi, pa z njo pil. Kdo bi mu zameril. Ni lahko: žena, otroci, bolezen... pa ti pravijo: »Mi je zelo žal, pa saj veste — ne nese, ne nese. Poberite, kar imate, pa zbogom!«

Mogoče vržejo za teboj jalove krajcarje, ki bi se jih pošten človek sramoval odriniti beraču. Ozreš se nazaj. Tam je ostala tvoja mladost, tvoje mlade moči. Prideš domov — troje negodnih, lačnih otrok stoji na pragu. Zboje se osornega in obupanega pogleda svojega očeta in zbeže, zato pobegneš kot tat, pa si iščeš družbe in pijače.

Že ponoči je pritaval Albin domov. Jezen je bil. Ne bilo bi mu treba dvakrat reči, pa bi skočil in podavil ženo in otroke, čeprav jih je ljubil in bi storil zanje vse.

»Šli bomo, Mina! Moramo iti; taka je danes pravica. Hudiča vendar, ne glej me tako plašno! Vstani, poberi otroke in cape pa pojdi. Saj nisi bolna! Delavčeva žena ni nikdar bolna. Bolezen je za gospodo, za plemenite gospe, ki zbole, če jim pes pogine, pa se obenem naslajajo, ko vidijo reveža v stiskah in nadlogah. — Vstani vendar, — ali pa se skloni k zemlji, pa rij vanjo, rij, rij... rij, da prideš do zlata. Saj v zemlji je zlato, še v zraku je, toda mi ga ne vidimo, ker smo preneumni, pa delamo to, kar nam zapovedujejo drugi, ko nas imajo dosti — pa zbogom!«

Zaril je glavo v dlani in se naslonil na mizo. V grlu ga je tiščalo in zarjul je, da se je stresla hiša. Otroci so vztrepetali, dva sta na glas zajokala. Mina je ihtela pod odejo, da je ne bi kdo slišal. To jokanje je seglo Albinu v mozeg, a hipoma ga je popadla jeza, da je z grčavo roko treščil po mizi.

»Kaj tulite! Ali sem jaz kriv? Našo usodo odločajo oni, ki so pravični in ki imajo oblast. Zato so mi rekli: »Zbogom, lahko greste!« Kaj hočeš? Pokloniti se jim moraš in zahvaliti za uslugo. In pri moji duši, da se bom zahvalil!«

Zaloputnil je vrata in zopet odšel v noč. Z oken je še tu in tam metala luč krvavo svetlobo na blatno cesto. Dolga, zmaličena Albinova senca je legala po sivih stenah. Tudi koraki so v nočni tišini glasno odmevali, dokler niso utihnili za zadnjim ovinkom.

*

Prav na koncu trga stoje ob blatni, ozki cesti na obeh straneh nizke, zakajene delavske barake. Čez dan se podijo tod otroci, kriče in brazdajo po blatu, ponoči pa naletiš sem in tja na pijanega delavca, zakaj kljub vsemu uboštvu se je naselilo semkaj nekaj krčmarjev, ki v zatohlih beznicah točijo vino in žganje.

Tudi Albin je krenil v ta konec trga in pri zadnji gostilni zavil noter. Okoli mize je sedelo že precej moških v ne kaj živahnem razgovoru. Albin je molče prisedel, samogibno prižgal smotko, segel po žganju in se ozrl po tovariših. Vsem so košate obrvi senčile oči, pa je vendar čutil, da slehernemu žari iz temnih, razširjenih zenic ogenj sovraštva. Vsi so imeli na čelu zapisane svoje misli in odveč bi bila vsaka beseda v tem tajinstvenem molku.

Albinu se je zdelo, da gleda vse te prikazni v mučnih sanjah, da vse skupaj ni nič drugega kot težke in zmaličene sanje. Čakal je, da se bo prebudil in konec bo skrbi in obupa.

Tedaj je nekdo zaloputnil vrata. Ni se mogel prav zdramiti. Slišal je trde, doneče korake, ki so odmevali med gluhimi stenami, slišal pogovore, pa ni razumel niti besede. Nemo je bulil v kot, kjer je viselo zakajeno in s pajčevino prepredeno razpelo; povesil je oči kot bi ga bilo sram pred njim. Začutil se je tako majhnega, ponižanega in ubogega, da si skoraj ni upal odpreti oči.

Sam ni vedel, koliko časa že sedi pri mizi. Zdelo se mu je, da je že skoraj dan, zato je vstal in odšel proti vratom. Nekdo ga je pograbil za ramo, češ: »Z nami greš! Pa vendar ne boš kazil naše skupnosti!«

Albin se niti ni prav zavedel, omahnil je preko praga in se znašel na cesti. Ostri jutranji zrak ga je osvežil. Pomencal si je oči in se ustavil, kot da ne ve, kam hoče. Ozrl se je okoli sebe... Na voglu je stala zanemarjena kapelica. Šipe so bile potrte in streha razdrapana. Nikjer ni bilo pripravnejšega mesta za počitek kot tu na kamenitih stopnicah. Sedel je in se zamislil. Zlagal je besede, ki jih je v krčmi mimogrede ujel in se trudil, da bi razvozljal njih pogovore. Spomnil se je vsega, vse mu je bilo jasno, vse tako samo po sebi umevno — pa vendar ni prav.

Vzravnal se je in šel dalje.

»Ne, ne bom se vračal, domov moram domov!«

Čutil je, da se mu šibijo kolena, pa se je oprijel za zid in šel naprej. Ni se še danilo, ko je prestopil domači prag.

Ostal je v kuhinji, sedel k štedilniku in gledal skozi priprto okno. Na steni je bila ura. Še je čas, se je spomnil, še je čas. Ni se mogel odločiti. Iz neke globine je začul glas, ki ga je svaril. Že dolgo ni več čul tega glasu, pa je vendar vedel, da se imenuje to vest. Glava mu je omahnila na rob ognjišča, misli pa so begale iz preteklosti skozi sedanjost v bodočnost, pa se zopet povrnile v komaj preživeti včerajšnji dan. Težke so te misli, misli o križevem potu, ki se menda nikdar ne bo končal; da bi vsaj že dospel na Kalvarijo! Toda postaje se vlečejo od hiše do hiše, od kljuke do kljuke in povsod isti mračni, zaničljivi pogledi, povsod iste psovke, isti hudobni, široki smeh.

Tako je slonel in med razmišljanjem so mu zlezle skupaj trudne veke, zadremal je... — Bog ve, koliko časa bi spal, da ga ni zbudilo glasno trkanje na vrata. Zdrznil se je in velel naprej. Bosonog deček je skozi napol odprta vrata pomolil v kuhinjo zeleno kuverto. Hlastno je skočil Albin k vratom in segel po njej. Bežno je preletel z očmi beli listek, pa ni verjel. Bral je še enkrat, besedo za besedo, vendar se ni motil. Delo! Jutri začnem! Ah, sanje, sanje!

S ceste je začul krik. Planil je k oknu in odprl polkna. Izza zadnjih hiš se je dvigal gost dim. Tedaj je omahnil nazaj; težke misli so mu padle na dušo.

»Storili so svoje. Revčki! Zgubili so delo, zgubljajo duše, uničujejo si življenje...«

Po vsem životu je drhtel, ko je stopil k ženini postelji. Otroci so še spali, le Mina je plaho zrla v razburjeni možev obraz.

»Delo! Kramar mi je pisal, da rabi delavca na žagi. Zaslužka res ne bo velikega, pa bomo že potrpeli, vsaj živeli bomo Mina, živeli!«

Vroče sta se poljubila in zopet so pritekle ženi po licih solze. Mina je naslonila glavo na moževe prsi, drug pri drugem sta čula močno utripanje srca in mislila sta v prihodnjost.

Ogenj tam zunaj je naraščal, v Albinovi sobi je zadišalo po dimu. Nežno je položil mož ženo spet v posteljo in jo skrbno pokril. Potem pa je planil ven pomagat ljudem, ki so v nesreči.